

มนูญ อักษรจันทร์ 2548: ความสามารถในการเดินทางบนระบบรถโดยสารประจำทาง
เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (วิศวกรรม-
โยธา) สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา ภาควิชาวิศวกรรมโยธา ประธานกรรมการที่ปรึกษา:
ศาสตราจารย์วิโรจน์ รุโจปการ, Dr.Eng. 266 หน้า
ISBN 974-9827-92-9

ปัญหาจราจรเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการที่ระบบขนส่ง-
สาธารณะไม่สามารถตอบสนองความต้องการเดินทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษานี้
ได้ตรวจสอบพัฒนาการการให้บริการของระบบขนส่งสาธารณะด้วยรถโดยสารประจำทางตั้งแต่ช่วง
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (2520-2524) ต่อเนื่องถึงแผนฯ 8 (2540-
2544) โดยวิเคราะห์ผ่านดัชนีความสามารถในการเดินทางทั้งในด้านโครงข่ายรถโดยสารประจำทาง
ด้านโอกาสการเดินทางเข้าสู่แหล่งงาน/กิจกรรม และด้านการให้บริการของรถโดยสารประจำทาง

ผลการศึกษาในแง่โครงข่ายรถโดยสารประจำทาง พบว่าความสามารถในการเดินทางลดลง
อย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ช่วงแผน ฯ 4-6 (2520-2534) และกลับมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในช่วงแผน ฯ
7-8 (2535-2544) เหตุผลสำคัญเนื่องจากการจราจรที่ติดขัดมากขึ้นและเริ่มคลี่คลายลงในช่วง
ของแต่ละแผนฯ ที่กล่าวมาตามลำดับ การวัดในแง่โอกาสการเดินทางเข้าสู่พื้นที่ความเจริญและ
แหล่งงาน มีพัฒนาการดีขึ้นเป็นลำดับนับจากแผน ฯ 4-8 (2520-2544) อย่างไรก็ดีพัฒนาการ
เชิงบวกมีส่วนสำคัญมาจากการขยายตัวของประชากรและการเพิ่มขึ้นของการจ้างงาน และเมื่อ
ตรวจสอบการพัฒนากการให้บริการ อันได้แก่ ความถี่ในการเดินรถ และพื้นที่หรือสายทาง
ให้บริการพบว่ามีการพัฒนาเชิงบวกแต่เป็นพัฒนาการที่ค่อนข้างต่ำในช่วงแผน ฯ 4-5 (2520-
2529) และเริ่มมีพัฒนาการที่สูงขึ้นในช่วงแผน ฯ 5-6 (2525-2534) แต่หลังจากนั้นเริ่มกลับมา
มีพัฒนาการที่ต่ำลงอีกครั้งในช่วงแผน ฯ 7-8 (2539-2544) ที่เป็นเช่นนี้มีส่วนสำคัญมาจาก
สภาวะการให้บริการโดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของเส้นทางและความถี่ในการให้บริการที่ไม่สม่ำเสมอ

ผลการศึกษาข้างต้นได้พัฒนาขึ้นเป็นฐานข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิทำให้สามารถ
นำไปประยุกต์ตรวจสอบมาตรการที่สำคัญได้แก่ การปรับเปลี่ยนสายทาง และการขยายเส้นทาง
รถโดยสารประจำทางเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาจราจรต่อไป